

3506/02037 régi azonosító
204106/02031 új azonosító

SZAKMAI BESZÁMOLÓ

Kelet Népe '80– A Sebes-Körös hídjától az Adler nyomdáig

Mottó: *"Könnyű arról írni, ami a szívünkben él, és aminek létezését a lélek félti, őrzi, vigyázza. Nincsen Biharban egyetlen falu sem, amit én ne ismernék, ne szeretnék. Nincsen olyan folyója, ere, hajlata, amelynek hol áradó, hol apadó vize ne itt zúgna által, a véremen."*

Alapkonceptió-a pályázat céljának megvalósulása

1935 októberében három paraszti származású író-Barsi Dénes, Sinka István és Szabó Pál új folyóirat kiadására vállalkozott. Komádi mellett a Sebes-Körös hídján döntöttek el, hogy a folyóirat neve Kelet Népe lesz. Az induláshoz szükséges pénzt Barsi Dénes menyasszonyának hozománya biztosította. A folyóirat első számait a berettyóújfalui Adler nyomdában nyomtatták. A nyomda abban az épületben működött, amely jelenleg a Bihari Múzeumnak ad otthont.

Az időszaki kiállítás célja az volt, hogy a 80 évvel ezelőtt történt lapalapításnak méltó emléket állítson, ugyanakkor az egyik alapító- Sinka István személyén keresztül kapcsolódjon a Sinka István Városi Könyvtár alapításának 65 éves évfordulójához. A Bihari Múzeum és a Sinka István Városi Könyvtár 2013 óta összevont intézményként működik, az összekapcsolódó rendezvények ezért is indokoltak.

A kiállítás témája beilleszthető a magyar irodalom érettségi regionális kultúra témakörébe, így látogatóként számítottunk Berettyóújfalu város három középiskolájának tanulóira. A városi könyvtárban évek óta két nyugdíjas olvasóköri is működik, akik heti rendszerességgel találkoznak, és mindig valamilyen irodalmi témát dolgoznak fel.

A vándorkiállítás látható volt a témához kapcsolódó településeken-Biharugrán, Vésztőn, Komádiban és Dunaújvárosban. A kiállításához kapcsolódó múzeumpedagógiai foglalkozást szintén megtartottuk ezeken a településeken is.

A kiállítás megnyitó időpontja: 2015. október 19., hétfő 14 óra

A kiállítás nyitva tartása: 2015. október 19–2016. január 11.

A kiállítás helye: A Bihari Múzeum időszaki kiállítóterme

A programok (múzeumpedagógiai foglalkozások, irodalmi est) a múzeum előadótermében zajlottak, az intézmény Sinka István Városi Könyvtári egysége egy jubileumi programmal, előadással kapcsolódott a kiállításához a nyitvatartási idő alatt. A kiállított anyagot először a bihari-békési helyszíneken végül Dunaújvárosban láthatta a nagyközönség. A vándorút 2016. május 31-én fejeződött be. A vándorkiállítás végén az anyag a Bihari Múzeumban kapott állandó helyet, ahol a későbbiekben is felhasználjuk az érettségi felkészítő foglalkozásokon.

Vándorkiállítás helyszínei:

Komádi (könyvtár olvasóterem) 2016. január 20-február 28.

Vésztő (Sinka István Művelődési Központ) 2016. március 22-április 4.

Biharugra (Szabó Pál Emlékház) 2016. április 5-április 28.

Dunaújváros (Intercisa Múzeum) 2016. május 9-május 30.

Látogatók száma: több mint 2000 fő az öt helyszínen.

Ebből Berettyóújfaluban: kb. 600 fő,

Biharugrán: kb. 200 fő

Komádiban: kb. 400 fő

Vésztőn: kb. 300 fő

Dunaújvárosban: kb. 600 fő tekintette meg a kiállítást.

A kiállítás címe: **KELET NÉPE '80 - a Sebes-Körös hídjától az Adler nyomdáig**

Tematikus egységek a kiállításban:

Installáció: A Sebes-Körös hídja megépítve rajta Szabó Pál, Sinka István és Barsi Dénes kerékpárral. (felöltöztetett bábuk, jelezve a 3 költőt és egy műtárgy kerékpár). 1 tulipános láda (néprajzi gyűjtemény) jelzi Barsi Dénes menyasszonyának hozományát, amiből fizették a Kelet Népe folyóirat első számainak kiadási költségeit.

A híd háttérében 130x180 cm molinón a Sebes-Körös partjáról készült színes fotó lenyomat.

Digitális technika: projektorból falra vetítve a tulipános ládából felfelé „száll” a szöveg és a képi anyag, a stafíring darabjai animált képen kivetítve.

Tablók: 4 db műanyag tábló-méretük: 100 x 200 cm, minden táblón alul egységesen a Kelet Népe címlap részletének linómetszett lenyomata. A tablók SINKA ISTVÁN, SZABÓ PÁL, BARSÍ DÉNES munkásságát mutatják be fotók segítségével, a negyedik tábló ADLER JÓZSEFről és a berettyóújfalui nyomdáról ad információkat.

Tárlóban: A három alapító néhány relikviája (kölcsonzés Vésztőről, Dunaújvárosból, Biharugráról).

Fotónagyítások: 13 db fekete-fehér fénykép A2 méretre felnagyítva a falon elhelyezve

A tablók anyagát, a kéziratokat, fotókat, néhány kötetet az együttműködő kiállítóhelyek és múzeumok gyűjteményéből kölcsönöztük, a nyomdai présgépet az ebesi Széchenyi Ferenc Tájmúzeum bocsátotta rendelkezésünkre a berettyóújfalui kiállítás idejére, s a múzeumpedagógiai foglalkozások mellett a nagyközönség is készíthetett és vihetett haza „Kelet népe” címlapot.

A kiállítás hasznosulásának értékelése:

A kiállítás létrehozásakor a fő cél az volt, hogy minden látogató megtalálja a maga információját és adatok helyett a hagyományos kiállítási elemeket látványosan és interaktívan, a mai igényekhez igazodva mutassuk be Bihar irodalomtörténetének egy kicsi, de annál fontosabb szeletét.

A kiállítás erőssége, hogy új látogató csoportokat tudott megszólítani pl. rendőrök, középiskolások. Az egymásra épülő programok eredményeként a helyi gimnázium szinte valamennyi osztálya meglátogatta a kiállítást, és a pedagógusok ebben az évben a kiállítás témáját érettségi tétellé is tették. A kisebb korosztály is megtalálta a maga lehetőségeit- a foglalkozáson elkészíthették a Kelet Népe linómetszet lenyomatát. A korabeli présgépet sok általános iskolás is kipróbálta. Vándorkiállításaként elvittük az alapítókhoz köthető településekre. Az irodalmi témájú kiállítás bemutatja a Kelet Népe folyóirat 80 évvel ezelőtti bihari alapítását. Komádiban, Biharugrán, Vésztőn és Dunaújvárosban éltek az alapítók. A Bihari Múzeum épületében működött egykor az a nyomda, amelyben a lap első számait kinyomtatták.

Az irodalmi gyűjtemény részét képezi Szabó Pálnak, a folyóirat egyik alapítójának néhány kézírata, valamint a Kelet Népe folyóirat egyes számai. Ezen kívül a kiállításához szükséges anyagokat a járási múzeum feladatkörrel szinkronban, a környékbeli településekkel együttműködve gyűjtöttük össze. Szabó Pálról, Biharugráról, Sinka Istvánról, Vésztőről, Barsi

Dénesről Dunaújvárosból kutattunk információkat, kaptunk kölcsön kiállítási anyagokat, tárgyakat, dokumentumokat. A kiállítás vándorkiállításként 2016. május végéig 1-1 hónapig volt látható az együttműködő kiállítóhelyeken, múzeumban.

Valamennyi helyszínen a kiállítás díjtalanul volt látogatható. A múzeumpedagógiai foglalkozásokat is díjtalanul tartotta Szémánné Veres Gabriella irodalmi muzeológus, múzeumpedagógus.

A kiállítás kapcsolódva a Múzeumok Őszi Fesztiválja, valamint a Bihari Népfőiskola Művelődés hete tanulás ünnepe rendezvényekhez széleskörű látogató csoportokat szólított meg. A megnyitón megzenésített Sinka István verseket hallgathattak a résztvevők, majd Takács Miklós egyetemi adjunktus ismeretterjesztő előadást tartott a Kelet Néperől.

Az Irodalomtanárok Éjszakáján október 19-én a pedagógusoknak mutattuk be a kiállításhoz készült múzeumpedagógiai foglalkoztató füzetet.

Október végén „Múzeumi helyszínelés”-re hívtuk a Berettyóújfalui Rendőrkapitányság dolgozóit. A rendezvény csapatépítő jellegű volt, valamint a múzeumba új látogató réteget vonzott. Hagyományos családi múzeumi délutánunkon a családokat „Nagy rajzolás”-ra hívtuk, ahol hatalmas molinón a múzeumi élményeiket rajzolták meg. A vászonra a Kelet Népe folyóirat címlapja is felkerült.

Múzeumpedagógiai foglalkozásra felső tagozatos és gimnáziumi osztályok érkeztek. A Bihari Múzeumban 10 alkalommal 279 főnek tartottunk foglalkozást

A vándorkiállítások megnyitóit valamilyen helyi eseményhez kapcsolódva— pl. Komádiban a Magyar Kultúra Ünnepe tiszteletére— rendezték meg.

A vándorkiállítás helyszínein (Komádiban, Vésztőn, Biharugrán szintén tartottunk múzeumpedagógiai foglalkozásokat.

Komádi: 2016. 01.20.-58 fő

Vésztő: 2016.03.22.-86 fő

Biharugra:2016.04.05. 120 fő

Dunaújváros: 2016. 05.09-49 fő

A Bihari Múzeum 2015-ben **múzeumpedagógiai füzet sorozatot indított, aminek 3. kiadványa a Kelet Népe kiállításhoz készült, 12 oldalas foglalkoztató füzet** készült A/5 formátumban, színes borítóval, belül fekete-fehér nyomtatással 300 példányban. A kiadvány felső tagozatos általános iskolások és középiskolások számára összeállított információkat és játékos feladatokat tartalmaz. A füzetből megismerhetik azokat a településeket, ahonnan az alapítók származnak, a népi írókról készült összeállításban a hiányos szöveg kiegészítésével ismerhetik meg a népi író mozgalom főbb céljait, törekvéseit, majd az alapítók személyéről és munkásságáról szerezhetnek információkat és szópiramis, keresztrejtvény, rajzos feladat, szókereső és egyéb játékos feladatok segítségével mélyíthetik el az ismereteket. A füzetet ingyenesen kapták meg a foglalkozáson résztvevők.

A múzeumpedagógiai foglalkozás az iskolai csoportok igényeinek figyelembe vételével valósultak meg. A gimnáziumi osztályok a múzeumban kapott információkat az érettségi tétel összeállításához használták fel. A pedagógusok teljes értékű irodalom órának tekintették a foglalkozást, amely a múzeumpedagógiai füzet információival együtt felhasználható az irodalom érettségi regionális kultúra témakörnél. A vándorkiállítások helyszínein tartott foglalkozásokat elsősorban általános iskolásoknak tartottuk, mivel a településeken nem volt középiskola. Ezeken a helyszíneken, a cél elsősorban az volt, hogy a gyerekekkel megismertessük lakóhelyük irodalmi hagyományait, kialakítva a lokálpatriotizmust.

Mellékletek:

1. A kiállítás a Bihari Múzeum időszakos kiállítótermében
2. A kiállításhoz kapcsolódó rendezvények
3. A kiállításhoz kapcsolódó múzeumpedagógiai foglalkozások
4. A kiállításhoz kapcsolódó rendezvények
5. A vándorkiállítások helyszínei
6. A kiállításhoz kapcsolódó foglalkoztatófüzet
7. Meghívók, plakátok
8. Sajtómegjelenések
9. A kiállítás forgatókönyve

Berettyóújfalu, 2016. június 3.

Szémánné Veres Gabriella
Szémánné Veres Gabriella
irodalmi muzeológus

MELLÉKLETEK:

1. A kiállítás a Bihari Múzeum időszakai kiállítótermében:

2. A kiállításhoz kapcsolódó rendezvények:

Kiállításmegnyitó 2015. október 19.

3. A kiállításhoz kapcsolódó múzeumpedagógiai foglalkozások:

4. A kiállításhoz kapcsolódó rendezvények:

Múzeumi helyszínelés – 2015. november 10.

Nagy Rajzolás - 2015. október 24.

Irodalomtanárok éjszakája – 2015. november 2.

5. A vándorkiállítások helyszínei:

Komádi – 2016. január 20.

Vésztő – 2016. március 22.

Biharugra – 2016. április 5.

Dunaújváros – 2016. május 9.

6. A kiállításhoz kapcsolódó foglalkoztatófüzet:

Bihari értékek 3.

Kelet Népe '80

A Sebes-Körös partjától az Adler-nyomdáig

Megvalósult:

Az NKA 3506/02037

Kelet Népe '80 - A Sebes-Körös hídjától az Adler-nyomdáig
című kiállítás megrendezésére, valamint kapcsolódó
pedagógiai program és kiadvány megvalósítására
című projekt keretében.

Pályázó:

Bihari Múzeum és Sinka István Városi Könyvtár
4100 Berettyóújfalú, Kálvin tér 1.

Támogató:

nka
Nemzeti Kulturális Alap

A kiadvány a Nemzeti Kulturális Alap támogatásával készült.

A LAPALAPÍTÁS TÖRTÉNETE

Bihar vármegyének már a korábbi években is voltak saját sajtótermékei - a *Bihari Hírlap*, *Bihar Vármegye Hivatalos Lapja*, *Népművelési Közlöny*, *Tűzoltó Közlöny*, *Világosság*, *Sarkad és Vidéke*, *Komádi és Vidéke*. Ezek közül a Komádi és Vidéke társadalmi és irodalmi jellegű volt, ami 1933. november 5-e és 1935. június 30-a között összesen 88 számban jelent meg. A folyóiratot azonban Barsi Dénes egyik írása miatt betiltották, így a **Tiszántúli Figyelő** - egy csőd szélén álló folyóirat - maradt a bihari íróknak megjelenési fórumként. Ennek a 75 előfizetőjét engedte át Bornemissza László szerkesztő Barsi Dénesnek, aki barátaival: Szabó Pállal és Sinka Istvánnal eldöntötte, hogy folyóiratot alapít Kelet Népe címmel. Az alapítók úgy emlékeznek erre az eseményre, hogy mindezt a **komádi Sebes-Körös hídján** átkelve határozták el.

A szükséges pénzt Barsi Dénes hozta, aki menyasszonya hozományát ajánlotta fel. Szabó Pál volt hármójuk közül az országosan ismert író, politikus, így ő a kapcsolatai révén volt fontos a Kelet Népe indulásánál. Sinka István a szerkesztői munkában nem vett részt, de írásai már kezdettől ott találhatók a lapban.

A folyóirat első száma **Berettyóújfaluban** Adler József nyomdájában nyomtatták ki. A nyomdász volt a felelős kiadó, szedő, nyomdász, korrektor egy személyben.

Emlékszel még, hogy melyik közintézmény épületében működött a nyomda?

SZÓKERESŐ

Keresd meg a betűhalmazban elrejtett kifejezéseket!

F P P S Ö R Ö K S E B E S G S A Y N
N J V D T P Z A I J E C P H W Z E R
S É Y F M D T N N G P Z D W F V W E
I G P A L Z P L K Z É K O M Á D I Z
N P G I J O L L A B N G J H T M F B
H T Ö B Í K Á P I G T F M K N E B S
K Z T S A R P K S R E A X G S H A H
V S Z J C C Ó R T W L P T Z D J R U
N Y S A T L B K V L E G Ó E W F S W
X Q É O Y N A V Á F K J V Q Y E I S
B W V O Q P Z S N Z R J F Y K Y D K
W F O T L K S Q B E Y O P U U K É K
T P D U L S L A L K L K Q K V P N U
R V I K G T B D I S Q X M K I X E E
X A R G U R A H I B A Y J T K J S E

KELETNÉPE	SINKA ISTVÁN	BARSI DÉNES	SZABÓ PÁL
VÉSZTŐ	BIHARUGRA	KOMÁDI	SEBESKÖRÖS
	ADLERJÓZSEF	NÉPIÍRÓK	

7. Meghívók, plakátok

Kelet Népe '80

A Bihari Múzeum és Sinka István Városi Könyvtár
tisztelttel meghívja Önt és kedves barátait
2015. október 19-én (hétfőn) 16 órára

a **Kelet Népe '80 – A Sebes-Körös partjától az Adler nyomdáig**
című időszaki kiállítás megnyitójára

Köszöntőt mond:
Muraközi István polgármester

A kiállítást megnyitja:
Porkoláb Lajos,
a Megyei Népfőiskolai Egyesület elnöke

Bihar és a Kelet Népe című előadás
Előadó: **Dr. Bakó Endre irodalomtörténész**

Közreműködik: a **Körömvirág Együttes**

A program a Múzeumok Őszi Fesztiválja, valamint
A Művelődés hete – A tanulás ünnepe rendezvénysorozat keretében valósul meg.
Partnerszervezet: Bihari Szabadművelődési és Népfőiskolai Egyesület

A kiállítás díjtalanul megtekinthető 2016. január 10-ig

Kelet Népe '80

Meghívó

A Bihari Múzeum és Sinka István Városi Könyvtár
tisztelttel meghívja Önt és kedves barátait
2015. október 19-én, (hétfőn) 16 órára

a **Kelet Népe '80 –
A Sebes-Körös partjától az Adler nyomdáig**
című időszaki kiállítás megnyitójára

Köszöntőt mond:
Muraközi István polgármester

A kiállítást megnyitja:
Porkoláb Lajos,
a Megyei Népfőiskolai Egyesület elnöke

Bihar és a Kelet Népe című előadás
Előadó: **Dr. Bakó Endre irodalomtörténész**

Közreműködik: a **Körömvirág Együttes**

A program a Múzeumok Őszi Fesztiválja, valamint
A Művelődés hete – A tanulás ünnepe rendezvénysorozat
keretében valósul meg.
Partnerszervezet:
Bihari Szabadművelődési és Népfőiskolai Egyesület

A kiállítás díjmentesen megtekinthető
2016. január 10-ig

Kelet Népe '80

A Sebes-Körös partjától az Adler-nyomdáig

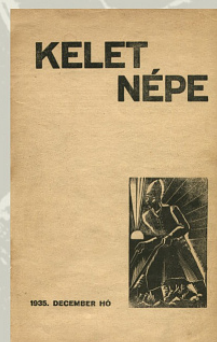
A Bihari Múzeum és Sinka István Városi Könyvtár
vándorkiállítása

Kiállítás megnyitó:
2016. január 20., szerda 14.00 óra

A kiállítást megnyitja:
Szémánné Veres Gabriella,
irodalmi muzeológus

Helyszín: Községi Ház és Városi Könyvtár
Komádi, Fő út 5-9.

A kiállítás díjmentesen megtekinthető
2016. február 20-ig

A kiállítás kurátora:
Szémánné Veres Gabriella
irodalmi muzeológus

nka
Nemzeti Kulturális Alap

A kiállításban látható tárgyakat, dokumentumokat
a Bihari Múzeum, Berettyóújfalu
Intercisa Múzeum, Dunaújváros
Szabó Pál Irodalmi Emlékház, Biharugra
Sinka István Művelődési Központ és Városi Könyvtár, Vésztő
gyűjteményéből válogattuk.

Kelet Népe '80

Meghívó

A Bihari Múzeum és Sinka István Városi Könyvtár,
és a komádi Községi Ház és Városi Könyvtár
tisztelttel meghívja Önt és kedves barátait

2016. január 20-án, szerdán 14.00 órára

a **Kelet Népe '80 –**
A Sebes-Körös partjától az Adler nyomdáig
című időszaki vándorkiállítás megnyitójára

A kiállítást megnyitja:
Szémánné Veres Gabriella,
irodalmi muzeológus

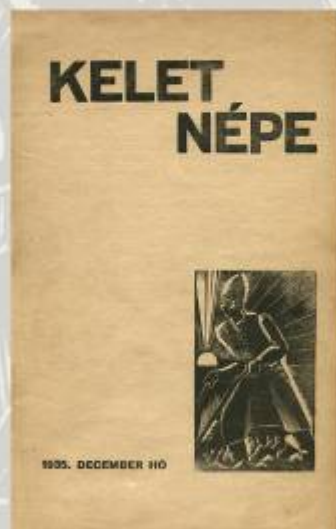
Helyszín: Községi Ház és Városi Könyvtár
Komádi, Fő út 5-9.

A kiállítás díjmentesen megtekinthető
2016. február 20-ig

nka
Nemzeti Kulturális Alap

Kelet Népe '80

Meghívó

A Bihari Múzeum,
és a vésztői Sinka István Művelődési Központ
tisztelttel meghívja Önt és kedves barátait

2016. március 22-én, kedden 11.00 órára

a **Kelet Népe '80 –**
A Sebes-Körös partjától az Adler nyomdáig
című időszak kiállítás megnyitójára

A kiállítást megnyitja:
Szémánné Veres Gabriella
irodalmi muzeológus

Helyszín: Sinka István Művelődési Központ
Vésztő, Kossuth u. 43-47.

A kiállítás díjmentesen megtekinthető
2016. április 5-ig

nka
Nemzeti Kulturális Alap

Kelet Népe '80

A Sebes-Körös partjától az Adler-nyomdáig

A Bihari Múzeum és Sinka István Városi Könyvtár
vándorkiállítása

Helyszín:
Intercisa Múzeum

Dunaújváros, Városháza tér 4.

06-25/411-315

dunaujvaros.tmmi.hu, intercisamuseum.hu

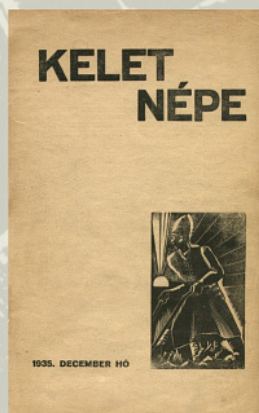
Megnyitó: 2016. május 9. 16 óra

Megtekinthető: május 9. - május 30.

Az intézmény fenntartója Dunaújváros

Megyei Jogú Város Önkormányzata

Médiatámogatónk:

A kiállítás kurátora:
Szémánné Veres Gabriella
irodalmi muzeológus

nka

Nemzeti Kulturális Alap

A kiállításban látható tárgyakat, dokumentumokat
a Bihari Múzeum, Berettyóújfalu
Intercisa Múzeum, Dunaújváros
Szabó Pál Irodalmi Emlékház, Biharugra
Sinka István Művelődési Központ és Városi Könyvtár, Vésztő
gyűjteményéből válogattuk.

Az Intercisa Múzeum tisztelettel meghívja Önt és kedves családját

a „*Kelet Népe '80. A Sebes-Körös partjától az Adler-nyomdáig*” című

Időszaki vándorkiállítás megnyitójára

Időpont: 2016. május 9. hétfő, 16 óra

Helyszín: 2400 Dunaújváros, Városháza tér 4. **Intercisa Múzeum földszint**

A tárlat Berettyóújfaluról érkezik, a Bihari Múzeum és Sinka István Városi Könyvtár jóvoltából. Dunaújváros a vándorkiállítás utolsó állomása, a tárlaton az érdeklődő Barsi Dénes, Szabó Pál, Sinka István és Adler József életével, valamint a Kelet Népe című folyóirat létrejöttével ismerkedhet meg.

A megnyitó programja:

- Farkas Lajos, múzeumigazgató köszöntője

- Szémánné Veres Gabriella, irodalmi-muzeológus, Bihari Múzeum és Sinka István Városi Könyvtár, a kiállítás kurátora bemutatja a tárlatot

- Oroszi Katrin, Dunaújvárosi Dózsa György Általános Iskola Szilágyi Erzsébet Tagintézmény 8.e osztályos tanulója, Sinka István: *Bihari táj* című versét szavalja.

Megtekinthető: 2016.május 09-30. között keddtől-péntekig 10 -16 óráig

Bővebb felvilágosítás kérhető a 25/411-315 és 25/408-970 telefonszámokon, illetve:

e-mail: intercisamuz@gmail.com

web: www.intercisamuseum.hu , www.dunaujvaros.tmmi.hu

facebook: Intercisa Múzeum

Támogatók: Dunaújváros Megyei Jogú Város Önkormányzata, D-online, InfoDunaújváros, Dunaújvárosi Hírlap, Szuperinfó, Rádió24, ArtKalauz, museum.hu

8. Sajtómegjelenések

Berettyóújfalu - Berettyóhír

<http://berettyohir.hu/kultura/a-szellemi-pezsges-kiteljesedeset-a-kelet-nepe-mutatja-a-legszebben.html>

Berettyóújfalu - Berettyó Televízió

<http://berettyotv.hu/index.php?oldal=&kateg=&id=783>

Berettyóújfalu - A Vörös Postakocsi online

<http://www.avorospostakocsi.hu/2016/02/11/hidak-a-mult-es-a-jovo-fele/>

Berettyóújfalu - Bihari Múzeum

<http://www.biharimuzeum.hu/muzeum/hirek/kelet-nepe-80---idoszaki-kiallitasmegnyito>

Komádi – Biharlap.hu

[http://www.biharlap.hu/hir/20225/-Mint\(a\)-nagymanal-kiallitas.html](http://www.biharlap.hu/hir/20225/-Mint(a)-nagymanal-kiallitas.html)

Dunaújváros Online

<http://duol.hu/hirek/idejott-a-kelet-nepe-1767582>

Dunaújváros város honlapja

http://dunaujvaros.com/hirek/201605/kelet_nepe_vandorkiallitas_a_muzeumban

Dunaújváros Televízió

<https://www.youtube.com/watch?v=mT-5k9LtJ1g>

A népi írói mozgalom jelentős formátumaira emlékeznek Vésztőn egy kiállítással

Biciklin érkezett a Kelet Népe

Vésztőre érkezett az a vándorkiállítás, amely a népi írói mozgalomról, a Kelet Népe című folyóiratról szól, és amely április elejéig tekinthető meg a Sinka István művelődési központban. Kedden egyrészt az intézményben, másrészt a vésztő-mágori szoborparkban emlékeztek meg a Bartók Béla-hét keretében a népi írókról.

Licska Balázs
balazs.licska@mediaworks.hu

VÉSZTŐ Sinka István, Szabó Pál és Barsi Dénes – ők jelentek meg egy-egy bábuként, és ők a főszerplői annak a kiállításnak, mely a népi írókról szól a helyi művelődési központban. Hogy az indulásuk helyszínét, a Sebes-Körös-mentét, valamint fő közlekedési eszközüket is szimbolizálhassák, egy kishíd és egy régi kerékpár is helyet kapott a tárlaton. A megnyitón megjelent diákoknak pedig Szémánné Veres Gabriella beszélt a népi írókról, a 81 éve indult Kelet Népe folyóiratról.

– Fel akarták emelni a parasztságot, mint társadalmi réteget. Meg akarták mutatni a tehetséggel megáldott parasztemberek képességeit, hogy ők is képesek nagyot alkotni – mondta a berettyóújfalui múzeum, könyvtár munkatársa azzal kapcsolatban, hogy milyen célt fogalma-

zott meg a népi írói mozgalom. Hozzátette, a Kelet Népe folyóirat is azért született, azért alapították, hogy a népi íróknak publikálási, megjelenési lehetőséget teremtsenek.

Az ötletgazda Barsi Dénes volt. Ő volt az egyik legtanultabb ember köztük, hiszen kántortanítói végzettséget szerzett: előbb kántor volt Körösszegapátiban, majd a Komádihoz tartozó Dobaipusztán oktatta a fiatalokat. Indulatokkal, komor színekkel festette meg műveiben a parasztság életét. Első verse a Komádi és Védke folyóiratban jelent meg, de azt később betiltották. 1935 októberében alapította meg barátával a Kelet Népe folyóiratot.

Érdekesség, hogy felesége Vályi Róza volt, a komádi jegyző lánya, akinek hozományát is felhasználták a lap indítása érdekében. Innen ered az a Komádi-ban máig használatos szófordulat, hogy „majd a jegyző kifize-ti”. 1949-től nem publikálhatott, nem is taníthatott.

Volt időszak, amikor a Kelet Népet a biharugrai Szabó Pál szerkesztette. Mindössze hat ele-mit végzett, autodidakta módon képezte magát. 37 évesen jelent meg első regénye, az Emberek. A legkiemelkedőbb műve azonban a Talpalatnyi föld, ami egy később trilógia része is lett. Fontos tudni, hogy a műveiből be-folyt honoráriumot a Független

Kisgazdapárt szervezésére fordította, politizált is, például a Nemzeti Parasztpárt első elnöke volt. Sinka István költő, író Nagy-szalontán született, de Vésztő-

A mágori szoborparkban koszorúztak

A Sinka István művelődési központban – a hagyományoknak megfelelően – egy egész napot szenteltek annak, hogy emléket állítsanak a népi íróknak. Csósz Ferenc intézményvezető elmondta: amellyel, hogy a diákok irodalomtörténeti előadásán vehettek

részt. Illetve amellyel, hogy Vésztőre érkezett a vándorkiállítás, a vésztő-mágori szoborparkban is koszorúztak. Ezen túlmenően Csósz Ferenc az ötvenes évekbeli népi írói mozgalomról tartott előadást a művelődési központban rendezett ünnepi irodalmi esten.

kaszolgáltatást teljesített, ahonnan aztán megszökött és bújdosni kényszerült. Bár hazatért Berettyóújfaluba és újraservezte a nyomdát, azt államosították.

Egy izgalmas történet is napvilágra került a kiállításon. Szabó Pál tévesen úgy értesült, hogy elhunyt Adler József, és 1962-ben az emlékére írt egy nekrológot. Később aztán kiderült, hogy félreértésről van szó, ezt pedig Szabó Pál egy újabb írásában egy tréfával ültette el.

Hogy mit példáznak a népi írók? – tette fel a kérdést a vésztői diákseregnek Szémánné Veres Gabriella. Az irodalmi muzeológus aztán meg is válaszolta mindezt: azt, hogy kitartással, elhivatottsággal nagy dolgokat is el lehet érni. Mint mondta, a Kelet Népet később Móríc Zsigmond szerkesztette, látható tehát, hogy országos nevet szerzett magának a Sebes-Körös mentéről induló folyóirat. A lap Móríc Zsigmond halála után szűnt meg,

hoz kötődik elsősorban. Négy elemével a háta mögött juhászbojtár volt, első kötetét 1933-ban jelentette meg a szeghalmi gimnázium. Nehéz sorsú szerző volt, 1944-ben jelent meg legnagyobb hatást, önéletrajzi ihletésű műve, A fekete bojtár vallomásai, a második világháború után pedig elhallgattatták. Amíg Barsi Dénest és Szabó Pál még életében

elismerték, addig Sinka Istvánt csak halála után.

Abban, hogy a Kelet Népe megjelenhetett 1935-ben, fontos szerepe volt a berettyóújfalui nyomdász, zsidó családból származó Adler (Ács) Józsefnek. A nyomdának a ma múzeumként, könyvtárként üzemelő egykori község-háza adott otthont. Adler József a második világháború során mun-

Kelet Népe 80' A Sebes-Körös partjától az Adler nyomdáig c. időszaki kiállítás

Forgatókönyv

Bihari Múzeum Időszaki kiállítóterem

Berettyóújfalu, Kálvin tér 1.

Megnyitó: 2015.október 19.

Látogatható: 2014. október 19-2016. január 10.

- Az időszaki kiállítás ajtaja előtt Barsi Dénes íróasztala (Intercisa Múzeum tulajdona) rajta a kiállítás vendégkönyve
 - *Felirata*: Barsi Dénes íróasztala (L.sz.nélkül)
- Az időszaki kiállítóterem ajtó tokjában a kiállítás címtáblája. (lásd mellékletben)
Az időszak kiállítóteremben balról jobbra haladva:
 - a falon: szövegrészlet Szabó Pál: Nyugtalan élet c. regényéből
mellette a sarokban a mennyezetre felfüggesztve 130x180 cm színes fotónagyítás a Sebes-Köröst ábrázolja.
A fotó előtt installáció a Sebes-Körös hídja faépítmény, mögötte fekete kerékpár és három bábu zakóban, fekete nadrágban és csizmában (l.sz. nélkül)–Szabó Pált, Sinka Istvánt, Barsi Dénest szimbolizálja.
- A földön tulipános láda kinyitva, benne néhány ing, vászonterítő utal a kelengyére.
- A tulipános láda feletti falon kivetítve animáció szövege:
„Majd a jegyző kifizeti”– Komádiban ma is élő szófordulat, mely az alapítás körüli anyagi viszonyokra utal.
A szükséges pénzt Barsi Dénes hozta, aki menyasszonya hozományát ajánlotta fel. Barsi a komádi jegyző lányát, Vályi Rózát vette feleségül. A szöveg mellett ingek, régi bankók és a Kelet Népe folyóirat címlapjának fotói „úsznak fel a képen”.
- A bejárattal szemközti falon, az ablakok előtt helyezkednek el Barsi Dénes, Szabó Pál, Sinka István tablói.
- Barsi Dénes, az ötletadó (a tabló képét lásd a mellékletben, a leírásnak megfelelő sorrendben)
- Szabó Pál, író politikus (a tabló képét lásd a mellékletben, a leírásnak megfelelő sorrendben)
- Sinka István, költő, író (a tabló képét lásd a mellékletben, a leírásnak megfelelő sorrendben)
- A bejárattól jobbra található falon az alapítók életéről készült fekete-fehér fotónagyítások láthatók. (A dunaújvárosi Intercisa Múzeum és a Bihari Múzeum gyűjteményéből)
- Az Adler tabló előtt állványon projektor és alatta laptop az animáció vetítésére
- A bejárattól balra az ablak előtt helyezkedik el az Adler Józsefről készült tabló (a tabló képét lásd a mellékletben)
- A tablótól jobbra, asztalon elhelyezve nyomdai présgép látható a múzeumpedagógiai foglalkozások kiegészítésére. (Széchényi Ferenc Kistérségi Tájmúzeum, Ebes tulajdona)

- Az ajtó mellett jobbra Barsi Dénes íróasztala, rajta a kiállítás vendégkönyve
- A bejáratnál szemben, a terem közepén három hatszögletű tárló található kör alakban egymáshoz illesztve.

- 1. tárló: 6 db Kelet Népe folyóirat: 1935. október (Intercisa Múzeum)
1935. november (Intercisa Múzeum)
1935. december (BM VII.2002.6.)
1936. január (Intercisa Múzeum)
1936. április (Intercisa Múzeum)
1937. október (Intercisa Múzeum)

Feliratok:

Kelet Népe első számai
Kelet Népe későbbi számai

- 2. tárló:

Szabó Pál személyes tárgyai:

Levél Barsi Dénes írónak Szabó Páltól, 1957.márc.

02. (Intercisa Múzeum, Dunaújváros)

Útlevél Magyar Királyság (Szabó Pál Irodalmi Emlékház, Biharugra)

Diplomata útlevél (Szabó Pál Irodalmi Emlékház, Biharugra)

Szabó Pál karórája vászonszíjjal (Szabó Pál Irodalmi Emlékház, Biharugra)

Szabó Pál szemüvege (törött) tokkal (Szabó Pál Irodalmi Emlékház)

Szabad Szó folyóirat, 1939.március 19. (Szabó Pál Irodalmi Emlékház, Biharugra)

Szabó Pál: Ahogy lehet c. könyve dedikálva Barsi Dénesnek a dedikációnál kinyitva (Intercisa Múzeum, Dunaújváros)

Barsi Dénes személyes tárgyai:

Barsi Dénes írógépe (Intercisa Múzeum, Dunaújváros)

Barsi Dénes gyászjelentése (Intercisa Múzeum, Dunaújváros)

Barsi Dénes–Magyar Újságírók Országos Szövetsége
igazolvány (Intercisa Múzeum, Dunaújváros)

Barsi Dénes Magyar Írók szövetsége igazolvány
(Intercisa Múzeum, Dunaújváros)

Harcza Dénes Polgári személyi lap (Intercisa
Múzeum, Dunaújváros)

Magyar Parasztélet, 1946. szeptember 29. folyóirat
(Intercisa Múzeum, Dunaújváros)

- 3. tárló:

Sinka István személyes tárgyai:

Sinka István kalapja (Sinka István Művelődési
Központ és Városi Könyvtár, Vésztő)

Cigarettaárca szipkákkal és egyéb dohányos
eszközökkel (Sinka István Művelődési Központ és
Városi Könyvtár, Vésztő)

Pálinkás üvegcsé (Sinka István Művelődési Központ
és Városi Könyvtár, Vésztő)

Bronzplakett Sinka István arcképével (Sinka István
Művelődési Központ és Városi Könyvtár, Vésztő)

A Magyar Népköztársaság Művészeti Alapja tagsági
igazolvány Sinka István részére (Sinka István
Művelődési Központ és Városi Könyvtár, Vésztő)

Sinka István: Himnuszok kelet kapujában, kötet 1.
kiadás (Sinka István Művelődési Központ és Városi
Könyvtár, Vésztő)

Sinka István: Eltűnik a hóri domb című dedikált
könyve, 1962 (Intercisa Múzeum, Dunaújváros)

A berettyóújfalui Adler nyomda kiadványai a Bihari Múzeum gyűjteményéből:

gyógyszertári számla (BM. IV.91.19.)

lakásadóra vonatkozó kiszámítási jegyzék

(BM.IV.2014.72.186.)

Lisztés Étterem étlap (BM.2002.19.2)

egyházi adókönyvecske (BM.2014.72.229)

Melléklet:

1. A kiállítás címtáblája:

2. 1.tabló: Barsi Dénes, az ötletadó

nka
Netherlands-Karlsruhe Academy

4.tabló Adler(Ács) József, nyomdász

